

Eiland in zicht!!!

China en haar maritieme machtsuitbreiding

Peter-Paul Greup

0407666

30 juni 2011

Inhoudsopgave	
Introductie	p. 2
Hoofdstuk 1: Het Chinese veiligheidsbeleid.	p. 5
-1.1 <i>De achtergrond van het Chinese veiligheidsbeleid</i>	p. 5
-1.2 <i>De modernisering van de Chinese vloot</i>	p. 9
Hoofdstuk 2: China en haar maritieme conflicten	p. 12
-2.1 <i>De Zuid-Chinese Zee</i>	p. 12
-2.1.1 <i>De Spratly eilanden</i>	p. 12
-2.1.2 <i>De Paracel Eilanden</i>	p. 15
-2.2 <i>Japan en de Diaoyu/Senkaku eilanden</i>	p. 16
-2.3 <i>Taiwan</i>	p. 18
Hoofdstuk 3: De relatie tussen China en de VS	p. 21
Hoofdstuk 4: Een nieuwe Koude Oorlog	p. 25
Literatuurlijst	p. 27

Introductie

10 juni 2011. Twee schepen komen in aanvaring met elkaar nabij de Spratly eilanden groep in de Zuid-Chinese Zee. Dit is het startpunt van weer een reeks conflicten rondom deze eilanden groep. Vietnamese vertegenwoordigers zeggen dat het Chinese vaartuig bezig was om proefboringen te verstoren. Dit was twee weken daarvoor ook al het geval echter nu had het Chinese schip een aantal kabels van het Vietnamese schip doorgesneden. Aan de Chinese kant is het verhaal dat het Vietnamese schip de Chinees territoriale wateren is binnen gevaren en dat het de levens van de vissers daar in gevaar bracht. Wat vaststaat is dat het incident zich binnen de 200 mijl van de Vietnamese kust heeft plaats gevonden. Dit is juridisch gezien in de Exclusief Economische Zone van Vietnam. In reactie hierop heeft de Vietnamese Marine op 13 juni 2011 een grote oefening in hetzelfde gebied gehouden waarbij met scherp geschoten is. Dit is natuurlijk geheel tegen de zin van China.

Niet alleen Vietnamese leiders maken zich zorgen over de Chinese ijver in de Zuid-Chinese Zee, ook de Filipijnse machthebbers zijn hier zeer bezorgd over. Dit land heeft immers net als China, Brunei, Taiwan, Maleisië en Vietnam een aanspraak op Spratly eilanden. China heeft wederom een begin gemaakt met het bouwen van nieuwe installaties op eilanden in de Spratly groep die in de EEZ van de Filippijnen liggen. Dit heeft in het verleden al vaker voor oplopende spanningen en zelfs schermutselingen tussen beide vloten geleid.

In reactie op de toename van de Chinese activiteiten in de Zuid-Chinese Zee hebben de bovenstaande partijen de band met de Verenigde Staten aangehaald. Op dit moment oefent de Amerikaanse Marine samen met de Marine van de o.a. de Filippijnen in de Zuid-Chinese Zee. Een oefening met Vietnam staat voor later dit jaar in de agenda. Dit geeft meteen ook de Amerikaanse zorgen weer over de maritieme opkomst van China. De Zuid-Chinese Zee is voor de VS een cruciale zeeroute voor de handel maar ook voor de verplaatsing van haar vloot tussen de Pacific en de Indische Oceaan. De zorgen hebben ertoe geleid dat de VS de dialoog met China is aangegaan over het conflict. Dat daar vaart bij nodig was bleek wel uit het feit dat de top op 26 juni 2011 is gehouden op Hawaï.

Niet alleen Vietnam en de Filippijnen kregen deze maand te maken met bezoek van Chinese schepen. Japan heeft op 23 juni melding gemaakt van Chinese oorlogsschepen in de internationale wateren voor haar kust. Maar ook in de territoriale wateren van Japan is op 23 juni een Chinese oorlogsbodem gezien.

Zo is de maand juni van 2011 niet alleen de maand van de oplopende temperatuur in Nederland, maar ook de maand van de oplopende spanningen in de zeeën rondom China. In de nabij toekomst zullen deze spanningen zeer waarschijnlijk hoger oplopen vanwege de bouw van verschillende vliegdekschepen door China. Het eerste vliegdekschip zal op 1 juli 2011 te water gaan. Hiermee zal China zich steeds meer op Amerikaans terrein gaan begeven. Tegen deze achtergrond schrijf ik mijn scriptie.

De opkomst van China is vaak getypeerd als vredig. De Chinese elite is er alles aan gedaan om niet de fouten te maken die de met de opkomst van Duitsland en Japan gemaakt werden¹. Hierdoor stortte beide opkomende landen zich in een oorlog die zijn weerga niet kende. Er is alle lof voor de Chinese houding met betrekking tot haar burens en relaties in de regio. De toetreding van China tot verschillende internationale organisaties wordt gezien als het bewijs dat China een normale eigen rol op het wereld toneel wilde spelen. Er wordt gesproken over de vreedzame opkomst van China. De Chinezen zouden zich zelfs hebben neergelegd bij de Amerikaanse dominantie².

Ik zal in deze scriptie betogen dat de opkomst van China van karakter verandert. De vredige opkomst maakt plaats voor een assertievere realpolitik van de Chinese elite. De bewijzen daarvoor zijn te zien in de opstelling van de Chinese in de wateren die zij tot het Chinees territorium rekenen, zoals in de Zuid-Chinese zee waar de spanningen over soevereiniteit over verschillende eilandgroepen regelmatig oploopt. Maar ook in de Pacific komen steeds vaker marineschepen van de Volksrepubliek. Niet alleen om rustig een rondje te varen en van het mooie blauwe water te genieten maar ook om confrontatie te zoeken met de Amerikanen en hun bondgenoten.

Ik richt mij in deze scriptie op de maritieme conflicten van China. De reden hiervoor is dat de Chinese Marine (People liberation army navy, PLAN) sterk aan het moderniseren is. Deze modernisering en uitbreiding van de PLAN roept vragen op in de regio en leidt tot een wapenwedloop waarin onder andere India betrokken is. Daarnaast wordt Amerika steeds actiever in het zuid oost Azië als reactie op de assertievere houding van China. Een andere reden voor meer Amerikaanse betrokkenheid in de regio is natuurlijk Japan. De VS hebben de verplichting om Japan te verdedigen aangezien Japan formeel geen leger heeft, en dat grondwettelijk gezien niet mag hebben.

¹ Willem van Kemenade, "China's Post-Olympic Rise and its Place in the Global Concert of Nation" in: J. de Zwaan, E. Bakker and S. van der Meer (eds.), *Challenges in a Changing World*, (Den Haag 2009) p.92

² Michael Yahuda, *the international politics of the Asia-Pacific*, (London, datum onbekend) p.306

De hoofdvraag die hierbij centraal staat is: Hoe vredig is de opkomst van China? De deelvragen die mij helpen bij het beantwoorden van de vragen zijn: Wat heeft het Chinese veiligheidsbeleid tot nu toe vorm gegeven? Wat is de houding van China ten opzichte van haar maritieme conflicten? En als laatste: Hoe ontwikkeld de relatie tussen China en de VS zich naar aanleiding van deze conflicten?

Door het beantwoorden van deze vragen wil ik een beter inzicht krijgen in de Chinese houding met betrekking tot haar directe regio. Op die manier kan er beter gekeken worden naar de toekomst van China en haar rol in Zuid-Oost Azië.

De opbouw van de scriptie is aan de hand van verschillende hoofdstukken waarin ik de deelvragen in chronologische volgorde beantwoord.

Ik zal in hoofdstuk één stilstaan bij de Chinese veiligheid strategie en de daarmee gepaard gaande modernisering van de Chinese vloot. In dit hoofdstuk geef ik antwoord op de eerste deelvraag. Ik kies bewust voor het toespitsen op de vloot omdat die belangrijk is voor de maritieme conflicten waarin China zich bewust gemanoeuvreed heeft. De modernisatie van de vloot is, zoals gezegd, een grote zorg voor andere landen in de regio. De modernisatie van de PLA richt zich natuurlijk op meer dan de vloot maar zal in dit paper niet behandeld worden.

Daarna zal in hoofdstuk twee een behandeling volgen van de verschillende conflicten over de eilandgroepen. China claimt soevereiniteit over een drietal eilandgroepen, de Paracel en Spratly eilanden in de Zuid-Chinese zee en de Diaoyu/Senkaku eilanden. Hiermee komt zij in direct conflict met Vietnam, Taiwan, Brunei, Maleisië, de Filippijnen en Japan. Onderhandelingen in deze conflicten zitten vast en het ziet er niet naar uit dat er op de korte termijn een werkbare oplossing voor handen is. Dit hoofdstuk geeft tevens een antwoord op de tweede deelvraag.

In hoofdstuk vier kijk ik naar de opstelling van China ten opzichte van de VS en beantwoord daarmee deelvraag drie. Deze relatie is zeer belangrijk aangezien de VS de dominante macht is in de Pacific. De VS is bezig met de opbouw van haar strijdkrachten in het gebied met als doel een tegenwicht te bieden aan de Chinese opkomst. Dit is zeer belangrijk omdat het de vrede in de regio op den duur op de proef stelt. Er komen immers meer confrontaties tussen de Chinese en Amerikaanse marine waardoor de kans op vervelende incidenten toeneemt.

In hoofdstuk vier trek ik conclusies uit het onderzoek en geef ik antwoord op de hoofdvraag. Ik zal in dit hoofdstuk naar aanleiding van het onderzoek dan ook concluderen dat China met haar assertievere houding het pad van de vredige opkomst verlaat.

Hoofdstuk 1: Het Chinese veiligheidsbeleid

In dit hoofdstuk zal ik kort de Chinese veiligheidsbenadering uit een zetten en schetsen waar deze vandaan komt. Centraal hierin staat de vernedering door andere grootmachten in het recente verleden. Het concept wat in reactie hierop is ontwikkeld is de Comprehensive National Power, een defensief realistische houding van afzijdigheid en zelfverdediging die de basis voor het Chinees veiligheidsbeleid is. Daarnaast zal ik mij specifiek op de modernisering van de vloot richten. Op het einde van sub-hoofdstuk 1.1 geef ik antwoord op de deelvraag: Wat heeft het Chinese veiligheidsbeleid tot nu toe vorm gegeven?

1.1 De achtergrond van het Chinese veiligheidsbeleid

In 1839 startte de Opium oorlog tussen Engeland en China. Vanaf dat moment kan China niet meer de deur gesloten houden voor de buitenwereld. Het gevolg is dat China moet toestaan dat er nadelige verdragen worden gesloten en steeds meer havens worden opengesteld voor buitenlandse handelaren. Dit wordt ervaren als een grove inbreuk op de soevereiniteit en grootsheid van China. Ondanks pogingen de Chinese maatschappij en krijgsmacht te moderniseren moet China accepteren dat Japan in 1895 Taiwan als kolonie inlijft. Daarnaast valt Japan in 1937 China binnen en neemt de stad en gebieden rondom Nanking in. Verder is natuurlijk de burgeroorlog tussen de nationalist en communisten, die tussen 1947 en 1949 is opgeleaid een belangrijke oorlog. Hierdoor vlucht de nationalistische regering naar Taiwan.

Het gevolg van deze reeks nederlagen is dat de Chinese elite de overtuiging heeft opgedaan dat interne instabiliteit en een laag niveau van ontwikkeling een staande uitnodiging zijn voor een buitenlandse invasie. Het is dus zeer belangrijk om een sterke ontwikkelde staat te worden wil China onafhankelijk blijven. Een uitvloeisel hiervan is de sterke wil bij de Chinese elite om de nationale belangen van China veilig te stellen. Een aantal, maar niet alle, van deze belangen zijn soevereiniteit, onafhankelijkheid, economische veiligheid en territoriale integriteit³.

Om deze doelstellingen te verwezenlijken hanteert China het model van de Comprehensive National Power (CNP). Dit houdt in dat het niet gaat om puur militaire of economische macht maar dat het juist een geïntegreerde benadering vereist om macht, en dus veiligheid, te garanderen. De CNP bestaat uit vijf pijlers, de economie, bevolking en territorium, strategie, militaire aangelegenheden en buitenlandse invloeden. Deze factoren spelen allemaal op elkaar in en versterken elkaar. Het

³ Tiejun Zhang, *Reconstructing the Great Wall, Chinese Security Strategy in the early 21st Century*, 2003 p. 162

voordeel van dit systeem is dat de CNP ook is uit te rekenen en dat op die manier je de nationale kracht van een land kan bijhouden en vergelijken. Zo stond China op de zevende plek in het laatst gepubliceerde onderzoek van de Chinese Academie voor Sociale Wetenschappen. Wanneer er alleen gekeken wordt naar militaire macht dan is China de nummer twee, weliswaar op een grote afstand van de VS.

De Chinese CNP strategie heeft zijn oorsprong bij Deng Xiaoping. Deng is voor China een zeer belangrijke hervormer. Hij zorgt ervoor dat de Chinese communistische partij een nieuw economisch beleid gaat voeren waardoor er meer ruimte komt voor private ondernemingen. Uiteindelijk wordt de economische groei belangrijker dan de ideologie als machtsbasis voor de Communistische Partij. Deng is de Grote Leider, tussen 1981-84, hij is de enige na Mao Zedong deze titel mag dragen. Deng komt met zijn vrede en ontwikkeling these⁴. Hierin houdt hij een pleidooi voor een vreedzame omgeving voor China zodat het zich maximaal kan ontwikkelen. Deze these is in 1999 door de Chinese elite herbevestigd en tot leidraad van het buitenland beleid verklaart⁵.

De economie staat bij Deng centraal. Dat is niet alleen terug te zien in de hervormingen die hij heeft doorgevoerd na de mislukte culturele revolutie van Mao Zedong. Maar ook in het feit dat hij veel heeft geïnvesteerd in betere betrekkingen met het Westen, en dan vooral de VS. Tussen 1981 en 1982 is er druk onderhandeld over wapen leveranties van de VS aan Taiwan. Uiteindelijk komen de Amerikanen en de Chinezen er in 1982 uit doordat President Reagan deels toegeeft aan de Chinese eis om de wapenleveranties te stoppen. Er is toen een verklaring gekomen dat de VS er niet naar streven om tot in de eeuwigheid wapens aan Taiwan te leveren maar dat een eind datum in overleg moest worden vastgesteld. Dit is het vertrekpunt voor betere bilaterale betrekkingen tussen China en de VS en daarmee ook voor handel tussen beide landen. Deng heeft hiermee een risico genomen omdat met het importeren van Amerikaanse goederen en personen ook Amerikaanse ideeën en politieke opvattingen het land in kunnen komen. Bovendien is China in theorie iets meer afhankelijk van de VS geworden door de handelsstroom tussen beide landen. De economische groei en de welvaart zijn er echter wel enorm door toegenomen.

Dit is ook terug te zien in de Chinese CNP waarin economische groei de basis is en militaire macht de groei beschermt terwijl wetenschap en educatie richting aan die groei geven. De economische, militaire en wetenschappelijke-technologische (strategie) pijlers maken ontwikkeling op andere

⁴ David Shambaugh, *“China engages Asia, reshaping the regional order”* in: International security, vol.29 (Massachusetts,2005) p.71

⁵ David Shambaugh, *“China engages Asia, reshaping the regional order”*, (2005) p.71

gebieden mogelijk en worden dus als belangrijkste gezien. Economische kracht is voor de Chinese elite cruciaal. Allereerst omdat het voortbestaan van de Chinees Communistische Partij ervan afhangt. Ten tweede is economische groei een manier om sociale cohesie te behouden omdat het de welvaart van iedereen bevordert. Als derde geeft een sterke economie China macht en aanzien in het buitenland⁶.

China ziet zichzelf als een land in ontwikkeling en daardoor als een zwakke staat. Dit komt voort uit de geleden nederlagen in de 19^e en 20^e eeuw. De Chinese elite heeft wat dat betreft een realistische kijk op de wereld. Het is een strijd van staten tegen staten in een anarchistisch systeem. China kiest met zijn CNP benadering, volgens Tiejun Zhang, voor een defensief realistische benadering. In deze benadering gaat men ervan uit dat in een anarchistisch statensysteem er genoeg mogelijkheden zijn om als staat veilig te blijven. China probeert, gelet op het verleden, zo sterk te worden dat een aanval op Chinees grondgebied niet meer mogelijk is. Illustratief hiervoor zijn de woorden van Deng Xiaoping welke als basis van deze hele strategie worden gezien: "Hide one's capacities and bide one's time"⁷.

Deze Chinese manier van zelfversterking wordt vaak gezien als een vredige opkomst. Er is immers geen sprake van een Chinees wapen gekletter of dreigende taal, behalve in het geval van Taiwan maar daar kom ik later op terug. China werkt goed samen met andere landen in verschillende regionale organisaties en fora en kiest ervoor om regionale conflicten op vreedzame wijze op te lossen. Zo is er bijvoorbeeld veel lof voor de Chinese rol met betrekking tot Noord-Korea, waarin China een cruciale rol vervult als een brug tussen het communistische regime daar en de andere landen in de directe regio.

Echter China heeft de laatste jaren meer aandacht voor de maritieme grenzen met andere landen. Dit is ook mogelijk omdat China het merendeel van haar geschillen met betrekking tot de landsgrenzen door middel van diplomatie al heeft opgelost. Nu verlegt de blik van de Chinese elite zich naar het veiligstellen van de zee grenzen en de handel die via de Indische Oceaan en de Pacific van en naar China gaat. Daartoe wil China een sterke vloot bouwen die ook op de oceanen kan opereren.

⁶ Tiejun Zhang, *Reconstructing the Great Wall, Chinese Security Strategy in the early 21st Century*, 2003 p. 87

⁷ Willem van Kemenade, *China's Post-Olympic Rise and its Place in the Global Concert of Nation*, (Den Haag 2009) p.92

De wens van China om ook op de oceaan te kunnen opereren met een moderne, “blauwe”, vloot komt voort uit de Chinese visie op haar maritieme veiligheid. Vanuit het gezichtspunt van China zijn er nogal wat zorgen wanneer men naar haar maritieme omgeving kijkt. Deze zorgen spelen zich primair af met betrekking tot de eerste eiland ketting. Deze strekt zich van Japan via het Koreaanse schiereiland naar Taiwan, de Filippijnen, Indonesië en Australië. Behalve met Australië heeft China met bijna alle andere landen in deze ketting wel een conflict of bestaat er een reële dreiging om in de toekomst een conflict te krijgen⁸. Dit kan variëren van een instorting van Noord-Korea gevolgd door een unificatie van het Koreaans schiereiland tot een blokkade voor Chinese schepen door Maleisië of Indonesië. Piraterij rondom Indonesië is nu al een zeer grote dreiging vanwege de vele kapingen en plunderingen van schepen die in dat gebied varen. Daarnaast zijn de verschillende zee straten in het gebied zeer druk bevaren en cruciaal voor de toevoer van olie naar China. Om deze handelsstroom veilig te stellen van piraterij en om bij een conflict een maritieme blokkade te kunnen doorbreken is het voor Chinese beleidsmakers belangrijk om minstens net zo aanwezig te zijn in de regio als de Amerikaanse Marine⁹.

Wat heeft het Chinese veiligheidsbeleid tot nu toe vorm gegeven?

Het Chinese veiligheidsbeleid komt voort, zoals hierboven beschreven, uit een gevoel dat China op zich zelf is aan gewezen. Door de vernederingen van de 20e eeuw is China erop gebrand dat dit nooit meer mag gebeuren. Vandaar dat het land zeer heftig reageert op mogelijke bedreigingen van de soevereiniteit. Daarnaast is voor China de veilige toevoer van grondstoffen cruciaal om de economie te laten groeien. Deze economische groei is waarmee de Chinese Communistische Partij zichzelf kan legitimeren. In het CNP staat de economische groei dan ook centraal en wordt het leger ingezet om deze economische groei te beschermen. Dit alles vanuit de gedachte dat de economische groei een sleutelrol speelt bij de interne stabiliteit. De economie en de veiligheid van de toevoer van grondstoffen geven hierdoor vorm aan het Chinees veiligheidsbeleid. Dit is terug te zien in de modernisering van de vloot en een aantal conflicten over grondstofrijke eilanden in de buurt van China. Dit zorgt voor een groeiend wantrouwen ten aanzien van de Chinese opkomende macht¹⁰.

⁸ Robert D. Kaplan, *Monsoon, the Indian ocean and the future of American power*, (2010, New York) p.284

⁹ Robert D. Kaplan, *Monsoon*, (2010) p.287

¹⁰ David Shambaugh, *China engages Asia, reshaping the regional order*, (2005) p.67

1.2 De modernisering van de Chinese vloot

China is al enige tijd bezig met het moderniseren van haar vloot en zoekt daarbij steeds vaker de confrontatie met de Amerikaanse vloot. Zo worden Amerikaanse schepen uit wateren geweerd die volgens China tot het eigen domein behoren¹¹. Daarnaast komen Chinese onderzeeërs vaak zeer dicht bij Amerikaanse schepen of basis. Een zelfde patroon is te zien bij andere landen in de regio. China vaart regelmatig de EEZ van andere landen binnen en ontplooid daar zelfs eigen economische activiteiten.

De zorgen over de Chinese maritieme opkomst worden versterkt door de bouw van vliegdekschepen. China zal haar eerste vliegdekschip op 1 juli 2011 te water laten voor de eerste proefvaart. China heeft echter al aangekondigd dat het meer vliegdekschepen wil en gaat in totaal zeven van dit soort schepen bouwen. China geeft hiermee uiting aan haar ambitie om een vloot te creëren die ook op de oceanen kan opereren. Dit gebeurt niet alleen met vliegdekschepen maar ook met nieuwe onderzeeërs, fregatten en andere oorlogsschepen.

In de tussentijd heeft China een inhaalslag gemaakt met het moderniseren van alle onderdelen van de PLA. De opmerkelijkste inhaalslag is op maritiem gebied gemaakt. Zo heeft de marine extra oppervlakte schepen ontwikkeld en aangeschaft die op verschillende geweldsniveaus kunnen worden ingezet. De PLAN heeft nieuwe kruisers, fregatten en onderzeeërs verworven en is bezig om ook buiten de Chinese wateren te opereren. Belangrijk hierin is de deelname aan de bestrijding van de piraterij in 2008 voor de kust van Somalië¹². Voor het eerst sinds 600 jaar opereert de Chinese Marine ver buiten de eigen wateren¹³. De deelname aan de anti-piraterij is internationaal goed ontvangen en is voor China een goede mogelijkheid om de oceaanaardigheid van haar schepen te testen. De PLAN heeft namelijk de ambitie om een volwaardige “blauwe” marine te ontwikkelen¹⁴. Dit houdt in dat er door de Chinese machthebbers word ingezet op een marine die ver uit de kust, op de oceaan, in staat is om op te treden en operaties uit te voeren.

Deze ambitie roept nogal wat vraagtekens op. China heeft al een militair overwicht op de meeste landen in de regio. De snelle modernisering en uitbreiding van de PLAN heeft verregaande gevolgen,

¹¹ Jonathan Holslag, *Trapped Giant, China's military rise*, (2010, Oxen) p.68

¹² Robert S. Ross, *China's Naval Nationalism; Sources, Prospects, and the U.S. Response*, in: *International Security* vol.34 no 2 (2009) p.61

¹³ Jonathan Holslag, *Trapped Giant*, (2010, Oxen) p.63

¹⁴ *Ibidem*, p.62

niet alleen voor de landen die bij het Zuid-Chinese Zee conflict betrokken zijn maar ook voor de landen die daar wat verder vandaan staan. China blijft weigeren om inzicht te geven in de totale uitgaven voor Defensie, dit roept achterdocht op. Bovendien is de ambitie om een volwaardige blauwe marine te ontwikkelen een risico voor Japan aangezien dit tevens betekent dat China in staat is om haar machtsprojectie dichterbij Japan uit te oefenen. Een militair treffen op zee zal daardoor voor China voordelig uit kunnen pakken. Maar bijvoorbeeld ook India kijkt met wantrouwen naar de maritieme opkomst van China. Hierdoor komt een assertievere houding van China in een heel ander daglicht te staan.

Het risico dat een conflict over één van de verschillende eilandgroepen een echte oorlog kan worden is zeker aanwezig. Het feit dat China de PLAN in hoog tempo moderniseert betekent dat de PLAN ook echt in staat zal zijn om op zee en in kustgebieden oorlogsoperaties uit te voeren. De capaciteit van de onderzeedienst is zeer vergroot, inclusief nucleaire onderzeeërs gewapend met kernwapens. Daarnaast neemt de oppervlakte vloot snel in omvang toe. De Chinezen gebruiken vaak Russisch materieel wat vervolgens als model gebruikt wordt voor een Chinese variant. Inmiddels produceert China zelfstandig verschillende klassen Fregatten, Kruisers en gaat het eigen vliegdekschepen bouwen¹⁵. Dat deze modernisatie en uitbreiding in Amerika tot grote onrust leidt is te begrijpen. Een pikant detail hierin is de capaciteit die China heeft om vliegdekschepen te vernietigen. Hiervoor hebben ze vier Russische schepen gekocht die specifiek voor dit doel zijn ontworpen.

Er zijn een aantal redenen waarom China zo inzet op de modernisatie van haar vloot. Ik zal daar hieronder kort op in gaan.

De eerste reden ligt in de grondstoffen die in de wateren rondom China te vinden zijn. Zo zijn bij de conflicten met betrekking tot de Spratly, Paracel en de Senkaku eilanden verschillende grondstoffen of voedselvoorraden betrokken. China heeft deze nodig om economische groei te waarborgen. Economische groei is het bestaansrecht van de Chinees Communistische Partij sinds Deng Xiaoping. Daarom is de economische groei nodig om de interne rust in China te bewaren. Zonder deze groei, zo is de angst, zou het systeem instorten. De gevolgen van het instorten van China zouden niet te overzien zijn.

Een tweede reden ligt in het feit dat de Chinese elite nog steeds het beeld heeft van de grootmachten die in de 19^e eeuw China binnen vielen en bijna een eeuw lang hebben vernederd. Al deze grootmachten hadden een sterke vloot. Om herhaling te voorkomen moet China zich richten op

¹⁵ Ibidem, p.66

maritieme afschrikking. Op deze manier wil het een invasie vanuit zee verhinderen. De aandacht verschuift dus van kustverdediging op het land naar verdediging/afschrikking op zee. Dit verklaart de investeringen in nieuwe schepen die in de kustwateren kunnen opereren.

Daarnaast is het voor China van belang om wanneer zij de toegang tot de grondstoffen veilig wil stellen ze in staat moet zijn om weerstand te bieden aan machten die dit willen verhinderen. Amerika is als eerste in staat om een vloot blokkade van China te doorbreken. Daarom moet China een vloot te water laten die een zodanige machtsprojectie kan maken dat de VS niet zonder zeer grote verliezen kunnen ingrijpen. Dit is de reden dat de confrontatie in eerste instantie met asymmetrische middelen wordt gezocht. Vandaar dat China zo inzet op haar onderwatervloot. Een onderzeeër is een perfect middel om in te zetten tegen oppervlakte schepen.

Een geheel andere reden ligt in het toenemende nationalisme van China. Er is een sterk gevoel bij de elite en het volk dat een moderne grootmacht beschikt over een moderne vloot inclusief vliegdekschepen¹⁶. Dit zou een leidende draad kunnen zijn bij het aanschaffen van een vliegdekschip door China, en de daarbij behorende ambitie om zelf dit soort schepen te gaan bouwen. Het opkomende nationalisme lijkt ook meteen een grotere rol te hebben weggelegd voor de PLA en de PLAN in het bijzonder.

Daarnaast is er ook zeker de wens aanwezig om de aanvoerlijnen van China in de toekomst veilig te stellen. De deelname aan de anti-piraterij missie voor de kust van Somalië is hier zeker een voorbeeld van. In de toekomst zal China steeds afhankelijker worden goederen en grondstoffen die over zee worden aangeleverd. Om deze aanvoer routes te beschermen is een moderne marine zeer belangrijk. Deze wens is niet vreemd alle landen proberen hun aanvoerroutes te beschermen. Robert Kaplan ziet de bouw van Chinese havens over de wereld dan ook in dit licht. Hij noemt het een snoer van parels die zich van Afrika naar China uitstrekken¹⁷.

Ondanks de tot nu toe vredige opkomst door het leggen van de aandacht op de zelfversterking van China zijn er dus wel degelijk een aantal redenen tot zorg voor landen in de regio. In het volgende hoofdstuk worden de verschillende conflicten die China langs haar maritieme grenzen heeft behandelt.

¹⁶ Robert S. Ross, *China's Naval Nationalism*, (2009) p.62

¹⁷ Robert D. Kaplan in Buitenhof 6 februari 2011

Hoofdstuk 2: China en haar maritieme conflicten

In dit hoofdstuk worden de verschillende conflicten behandeld die China heeft met verschillende landen. Aan het eind van dit hoofdstuk zal ik een antwoord geven op de vraag: Wat is de houding van China ten opzichte van haar maritieme conflicten? Eerst komen de problemen in de Zuid-Chinese Zee aan de orde gevolgd door de confrontaties met Japan en als laatste natuurlijk het geschil over Taiwan.

2.1 De Zuid-Chinese Zee

“The South China Sea will become in the next ten years as important as the Persian Gulf was the last ten years¹⁸.” –Robert D. Kaplan--

Ik zal beginnen met de conflicten in de Zuid Chinese zee. Hier liggen twee eilanden groepen die worden betwist.

2.1.1. De Spratly eilanden

De Spratly eilanden liggen in de Zuid Chinese zee relatief dicht bij Maleisië. De eilanden zijn eigenlijk kleine rotsformaties die voort komen uit de ondiepe wateren in dat gebied. Er is veel discussie over het aantal eilanden¹⁹. Het precieze aantal is moeilijk vast te stellen omdat er met verschillende modellen kan rekenen. Het aantal ligt daardoor tussen de 100 en 500 “eilanden” maar word normaal tussen de 150 en 180 geplaatst²⁰. Wel bestaat er overeenstemming over het aantal eilanden dat bij hoog water nog droog blijft, dat zijn er namelijk 48. De rest van de eilanden bevinden zich altijd, of alleen bij vloed onder het water oppervlak. Daarnaast zijn de eilanden van nature niet bewoonbaar. Er is geen, of bijna geen, zoetwater te vinden en natuurlijke begroeiing/beschutting is schaars. Dit weerhoudt de landen die aanspraak maken op de eilanden groep er echter niet van om toch 2000 militairen te stationeren op de verschillende eilanden.

De landen die er aanspraak op maken zijn China, Taiwan, Vietnam, Maleisië, Brunei en de Filippijnen. De eerste drie landen eisen de hele eilanden groep op terwijl de laatste drie er slechts delen van deze eilanden groep opeisen. Van de zes ruziënde partijen in Brunei het enige land wat geen militaire

¹⁸ Robert D. Kaplan in Buitenhof 6 februari 2011

¹⁹ Clife Schofield, Ian Storey, *the South China Sea dispute, increasing stakes and rising tensions*, (2009, Washington) p.11

²⁰ Clife Schofield, *the South China Sea dispute*, (2009, Washington) p.11

aanwezigheid in de Spratly's heeft. De andere landen hebben allemaal één of meerdere eilanden bezet en bebouwd²¹. De bebouwing varieert ook weer van een kleine houten hut op palen tot een fort compleet met luchtafweer geschut en anti-vloot artillerie. Echter vanaf 1999 zijn er ook een aantal start-en landingsbanen gebouwd.

De spanningen over deze eilanden hebben in het verleden al vaker tot militaire schermutselingen geleid. Zo kwam het tot een gewapend treffen op 8 februari 1987 tussen de Vietnamese Marine en de PLAN waarin beide vloten een schip verloren. Grofweg een jaar later in maart 1988 openen Vietnamese militairen het vuur op een Chinese constructieploeg. Deze zijn op dat moment bezig om op het eiland Fiery Cross Reef een basis te bouwen. De PLAN zinkt , in reactie hierop, drie Vietnamese oorlogsschepen. Hiermee werd de Chinese maritieme superioriteit ten opzichte van Vietnam bevestigd²². Vietnam gaat als reactie over tot het plaatsen van anti-vloot artillerie op de eilanden waar zij een militaire aanwezigheid hebben.

Wanneer China in 1992 begint met het markeren van de eilanden als Chinees grondgebied reageert de Association of South East Asian Nations (ASEAN) met een oproep aan China om zich terughoudend op te stellen. In 1995 reageert de ASEAN wederom afkeurend nadat China het eiland Mischief Reef bezet en roept op tot vreedzame oplossingen²³. Dit eiland ligt in de Exclusief Economische Zone (EEZ) van de Filippijnen. De EEZ is een gebied dat zich uitstrekt tot 200 kilometer uit de kust van het betreffende land en waar dat land economische zeggenschap over heeft. Nadat de spanningen in 1998 dreigden te escaleren over de bouw van een Chinees fort op Mischief Reef komt het diplomatieke proces op gang. China begint vanaf dat moment te praten met de landen van de ASEAN en vanaf 2002 is er een periode van ontspanning te signaleren. Echter vanaf 2005 worden projecten die tot wederzijdse ontspanning moesten leiden, zoals samen onderzoek doen naar verkenning van de Spratly's om vervolgens samen tot exploitatie te komen, niet doorgezet. Vanaf 2007 neemt China weer een agressievere houding aan ten opzichte van de Spratly's. Zo is China weer begonnen met bouwen op de eilanden en handhaaft het haar standpunt dat de Spratly's eilandengroep onbetwist Chinees gebied is. Dit zien we in het aanwijzen van een hoofdstad voor de

²¹ Ibidem, p.12

²² Christopher C. Joyner, *The Spratly Islands Dispute in the South China Sea: Problems, Policies, and Prospects for Diplomatic Accommodation*, (.....) p.72

²³ Erik Beukel, *China and the South China Sea: Two Faces of Power in the Rising China's Neighbourhood Policy*, (2010, Kopenhagen) p.12

Spratly 's op het Chinese eiland Hanai²⁴. Daarnaast heeft China unilateraal een visverbod voor de regio afgekondigd. Verder dwingt China de oliemaatschappijen die zonder Chinese toestemming naar olie boren om hiermee te stoppen, ook al werken deze maatschappijen in de EEZ van andere landen.

De redenen dat de Spratly 's zo betwist worden is de strategische ligging en de voedselbronnen en olievoorraden. De ligging van de Spratly 's naast de drukke zeeroutes van Azië zorgt ervoor dat landen die zeer afhankelijk zijn van de aanvoer van externe energiebronnen deze routes veilig willen stellen. 90% van de wereld handel vindt plaats over zee en ongeveer een derde van deze handel komt door de straat van Malacca (tussen Maleisië en Indonesië). China zal in 2020 naar verwachting 60% van haar behoefte aan olie importeren²⁵. Deze olie zal primair worden aangevoerd via de Zuid Chinese zee. Een vliegveld in de Spratly 's kan ervoor zorgen dat wanneer er een grootschalig conflict in de regio uitbreekt de hele handelsroutes effectief geblokkeerd kunnen worden²⁶.

Daarnaast heeft de Zuid-Chinese Zee een aantal belangrijke hulpbronnen. Er is een enorme biodiversiteit waardoor er veel visvangst mogelijk is. Van de totale visvangst in de wereld komt 10% uit de Zuid-Chinese zee²⁷. Er is dus een enorme voedsel voorraad die cruciaal is voor de opkomende economieën in de regio. In dit licht is het afkondigen van een visverbod in die regio door de Chinezen natuurlijk een bijzonder detail aangezien China op die manier 10% van de totale visvangst in de wereld probeert toe te eigenen.

Nog belangrijker is de aanwezigheid van olie in het gebied. Vanwege de spanningen in het gebied is het niet mogelijk om een goede inschatting van de olievoorraden te maken. De schattingen liggen tussen de miljoenen en miljarden vaten olie. De Amerikanen gaan uit van ongeveer 28 miljard vaten olie, de Chinezen houden een cijfer aan van tussen de 105-213 miljard vaten olie²⁸. Deze olie is van groot belang voor China wat zoals eerder beschreven het grootste deel van zijn olie behoefte moet importeren. Dit geldt ook voor de andere opkomende economieën in de regio. De olievelden in de Zuid-Chinese Zee zijn daarom zeer belangrijk voor de aangrenzende landen vanwege het economische potentieel.

²⁴ Erik Beukel, *China and the South China Sea*, (2010, Kopenhagen) p.17

²⁵ Clife Schofield, *the South China Sea dispute*, (2009, Washington) p.8

²⁶ Christopher C. Joyner, *The Spratly Islands Dispute in the South China Sea*, (.....) p.65

²⁷ Clife Schofield, *the South China Sea dispute*, (2009, Washington) p.9

²⁸ Ibidem, p.8

2.1.2 De Paracel Eilanden

Het andere conflict dat in de Zuid-Chinese zee speelt is dat van de Paracel eilanden.

De Paracel eilanden liggen in de Zuid Chinese zee ten noorden van de Spratly 's. Deze rotsformatie wordt echter maar door twee landen geclaimd, namelijk China en Vietnam. Taiwan maakt ook aanspraak maar deze komt voort uit het feit dat de ROC zich als het echte China ziet en gebruik maakt van dezelfde argumentatie als de PRC.

De Paracel eilanden zijn een aantal rotsen waarvan de grootste ongeveer twee vierkante kilometer is. Ze liggen ongeveer 150 mijlen voor de kust van het Chinese eiland Hanai en ongeveer een zelfde aantal mijlen uit de kust voor Centraal Vietnam. De eilanden kunnen niet voorzien in de levensbehoefte waardoor zelfstandige permanente bewoning niet mogelijk is, deels ook vanwege het zware weer in het tyfoon seizoen. Er verblijven wel regelmatig vissers op het eiland. Dit gebeurde al sinds de vroege visvangst.

De Vietnamezen beroepen zich op het feit dat in 1816 de eilanden door de keizer officieel tot Vietnamees eigendom werden verklaard²⁹. Tussen 1936-1945 hadden de Fransen en de Japanners beide een garnizoen op de eilanden. De Fransen wilde deze eilanden uit Japanse handen houden maar toen het garnizoen er landde bleken de Japanners er al te zitten. Na de Tweede Wereld oorlog bezette de Chinezen een gedeelte van de Paracel eilanden. De Fransen troepen die terug kwamen lieten de Chinezen zitten en zetten een kamp op een ander eiland. Na de Parijse vredesconferentie in 1974 bezette de Chinezen de rest van de Paracel eilanden nadat ze zuid Vietnamese troepen hadden verdreven. Deze vluchtten naar een eiland in de Spratly 's.

De PRC is vanaf toen begonnen met de ontwikkeling van de eilanden. Er is een haven en een vliegveld gebouwd. De eilanden groep heeft een zware militaire aanwezigheid inclusief gevechtsvliegtuigen. In de toekomst wil de PRC de eilanden groep geschikt maken voor toerisme. In 1998 heeft China bovendien een inlichtingenpost gebouwd³⁰. De militaire aanwezigheid op de eilanden is een reden tot zorg bij Vietnam aangezien er vanaf het vliegveld een groot deel van Vietnam binnen bereik komt te liggen. De Paracel eilanden hebben wat dat betreft een militair offensieve waarde voor zowel Vietnam en China aangezien beide via de Paracel aangevallen kunnen worden. De waarde van de eilanden is dus in eerste plaats militair.

²⁹ Stein Tonnesson, *the Paracels, the 'other' South China Sea dispute*, (2001, Oslo) p.8

³⁰ Stein Tonnesson, *the Paracels, the 'other' South China Sea dispute*, (2001, Oslo) p.6

2.2 Japan en de Diaoyu/Senkaku eilanden

“high probability existing that the continental shelf between Taiwan and Japan may be one of the most prolific oil reservoirs in the world. The most valuable part of the region was determined to be a 200,000 sq km next to the Diaoyu / Senkaku Islands”³¹

Hieronder behandel ik de spanningen tussen Japan en China met betrekking tot de Diaoyu/Senkaku eilanden. Zoals

Het maritieme conflict tussen Japan en China bevindt zich op ongeveer 120 zeemijlen ten noord oosten van Taiwan. Hier liggen de Diaoyu/Senkaku eilanden. Dit zijn vijf onbewoonde eilanden en drie rotsen. Zowel Taiwan, China en Japan maken aanspraak op deze eilanden. De eilanden hebben een gezamenlijk oppervlak van ongeveer zesenhalf vierkante kilometer. Er is vegetatie in de vorm van palmbomen en wat struikgewas. De eilanden hebben geen zoetwatervoorraden en zijn daardoor niet geschikt voor bewoning.

De eilanden waren lange tijd vergeten totdat er in 1968 door een onderzoekscommissie aannemelijk werd gemaakt dat er grote gas en olie voorraden in de bodem zaten. De voorraad is geschat op 100 miljard vaten olie³². Daarnaast is de gasvoorraad geschat op 200 miljard kubieke meter. De waarde is meer dan het jaarlijkse BNP van de VS³³. Hierdoor wordt meteen de strategische waarde van de eilanden bepaald. In een regio waar landen een schaarste hebben aan energie is de vondst en acquisitie van olievelden een kwestie van levensbelang. Japan moet al 90% van zijn olie behoefte importeren en de PRC zal in 2020 voor 60% afhankelijk zijn van de import van energie³⁴. Het laten liggen van deze voorraad in de “buurt” van het eigen land is hierdoor simpelweg niet mogelijk. De kans om meer zelfvoorzienend te zijn in de olie en gas behoefte is te belangrijk. Bovendien zijn de olievelden makkelijk te exploiteren vanwege de relatief ondiepe wateren aan de kant van Taiwan. Daarnaast liggen de eilanden langs belangrijke aanvoerroutes voor olie naar Japan. De mogelijkheid tot het bouwen van een vliegveld zou de controle op de zeeroutes enorm versterken en de aanvoer veilig kunnen stellen. Een ander punt is dat van de visvangst. Vanwege de overbevissing in de oost Chinese zee zijn de visgronden rondom de eilanden belangrijke bronnen van voedsel.

³¹ Martin Lohmeyer, *The Diaoyu / Senkaku Islands Dispute, Questions of Sovereignty and Suggestions for Resolving the Dispute*, (2008, Canterbury) p.84

³² Martin Lohmeyer, *The Diaoyu / Senkaku Islands Dispute*, (2008, Canterbury) p.11

³³ Ibidem

³⁴ Clife Schofield, *the South China Sea dispute*, (2009, Washington) p.8

Het conflict is zeer gepolitiseerd. Dit blijkt uit het feit dat uit zowel China, Taiwan en Japan studenten geregeld de eilanden bezoeken om aan te tonen dat hun regering daar de baas is. De Japanse overheden verwijderen deze mensen omdat er vaak vernielingen worden aangericht. Zowel China en Japan spelen de nationalistische kaart hierin vaak uit. Het besef dat dit kan escaleren is gelukkig ook aanwezig. China en Japan zien het conflict beiden als een grote bedreiging voor de regio. In 2001 is afgesproken dat beide landen elkaar van te voren waarschuwen voordat schepen het gebied ingaan³⁵. Het weerhoudt beide landen er echter niet van om hun oliemaatschappijen toe te staan om steeds dichterbij het betwiste gebied te gaan boren. Dit gebeurt door olieplatforms steeds verder op te schuiven en vervolgens schuin te gaan boren. Inmiddels is er naar Koude Oorlogsmodel een hotline ingericht tussen Beijing en Tokyo zodat in de toekomst sneller op oplopende spanningen gereageerd kan worden³⁶.

³⁵ Martin Lohmeyer, *The Diaoyu / Senkaku Islands Dispute*, (2008, Canterbury) p.92

³⁶ *Ibidem*, p.93

2.3 Taiwan

“Despite the volatile nature of world affairs after September 11 2001,...,Chinese experts and officials continue to cling to the peace and Development thesis. With the key exception of Taiwan situation, they tend to view China’s regional security environment as benign and nonthreatening³⁷.”

Wanneer ik spreek over betwiste eilanden dan kom je vanzelf, of moet je misschien wel starten, met de kwestie Taiwan. Dit is ongetwijfeld het meest in het oog springende, mogelijk gewapend, conflict in de regio waar China als agressor zou kunnen optreden. Taiwan ligt voor de Chinese kust en is altijd nauw verbonden geweest met China.

Na de communistische machtsgreep in 1949 trekken de nationalistes zich terug op het eiland Taiwan als officiële Chinese regering. Het doel van de Nationalisten is om vanuit Taiwan het Chinese vasteland uiteindelijk te bevrijden van het communisme. De kwestie van onafhankelijkheid is voornamelijk niet opgelost. De Chinese elite ziet China als incompleet zonder Taiwan³⁸. Bovendien ziet de PRC dit als een interne aangelegenheid aangezien het om Chinees grondgebied gaat. Hierdoor zal het de afscheiding van Taiwan nooit goedkeuren. Het enige wat volgens de PRC besproken kan worden is de mate van autonomie van Taiwan.

Dit blijft natuurlijk een bron van wantrouwen. China erkent Taiwan niet omdat het volgens de CCP een provincie is van China en geen soevereine staat. Zoals hier boven vermeld kampt China met een verleden waarin het is vernederd omdat het niet instaat was buitenlandse machten van het eigen grondgebied te houden. Deze vernedering duurt voort zolang Taiwan weigert om terug te keren bij het vaste land. De ontstane status quo zorgt ervoor dat er op dit moment niet naar een gewelddadige inlijving wordt gestreefd, maar China zal de claim op Taiwan niet opgeven en hoopt op een vreedzame aansluiting. Er zijn drie redenen waarom de CCP Taiwan nooit onafhankelijkheid zal verlenen. Ten eerste, zoals eerder vermeld het trauma van het verleden waarin China slachtoffer was van bezetting door buitenlandse mogendheden. Taiwan wordt gezien als een reliek van dat koloniale verleden, waardoor re-unificatie voor China cruciaal is om dat verleden definitief achter zich te laten. Ten tweede, Taiwan was in de Qing dynastie al een protectoraat en later een provincie van China. Bovendien was het in 1945 teruggegeven aan China. Ten derde heeft Taiwan een strategische ligging,

³⁷ David Shambaugh, “China engages Asia, reshaping the regional order”, (2005) p.71-72

³⁸ Michael Yahuda, *the international politics of the Asia-Pacific*, (London, datum onbekend) p.307

het is een onzinkbaar vliegdekschip en is cruciaal voor tegenstanders die militaire acties tegen China willen uitvoeren³⁹.

Zoals gezegd geeft China de voorkeur voor een vreedzame re-unificatie. Dit blijkt ook uit de recente ontwikkelingen waarin directe vluchten en vaardiensten tussen China en Taiwan weer mogelijk zijn gemaakt. Toch blijkt uit bovenstaande dat ingeval van een Taiwanese onafhankelijkheids verklaring er wel degelijk militair zal worden ingegrepen.

Aan de andere kant wil Taiwan niet onder het communistische regime komen te vallen. Dat is in eerste instantie de reden dat de nationalistische naar Taiwan zijn gevlucht. Ondanks hoogoplopende spanningen over en weer heeft China nog niet militair ingegrepen om Taiwan weer onder communistisch gezag te krijgen. Wel is er sprake van een opbouw van het aantal troepen aan de Chinese kant van de Straat van Taiwan. Een aantal Taiwanese onbewoonde eilanden worden door de PLA gebruikt als artillerie schiet terrein. Het hoogst liepen de spanningen op in de jaren 80 toen de PLA een paar raketten afschoot die voor de kust van Taiwan in het water belandde. Amerika zag zich toen genoodzaakt twee vliegdekschepen te sturen.

Amerika heeft zich altijd verzet tegen een gewelddadige aansluiting van Taiwan bij China. Echter de VS ontkomen er niet aan om normale relaties met China op te bouwen. Vandaar het één China beleid. Dit bestaat uit de erkenning dat er aan beide zijde van de Straat van Taiwan discussie bestaat over welk land nu het echte China vertegenwoordigt maar dat er maar één echt China is. Met andere woorden beide landen moeten dit geschil zelf oplossen maar een gewelddadige annexatie wordt door de Amerikanen geblokkeerd.

Voor China heeft Taiwan een grote strategisch waarde. Het wordt wel eens aangeduid als een gigantisch onzinkbaar vliegdekschip. Dit geeft precies aan waarom China het eiland nooit zelfstandigheid zal verlenen. Het is een te groot risico dat bij vijandigheden tussen grootmachten Taiwan gebruikt zal worden als een springplank voor een invasie van het Chinese vasteland. Hierdoor kan China het zich niet veroorloven het eiland niet stevig binnen de eigen invloed zone te hebben.

De laatste paar jaar zijn de relaties tussen beide China's wel verbeterd zo zijn er veerdiensten en directe lijnvluchten mogelijk tussen het eiland en het vasteland. De spanningen kunnen echter altijd weer hoog op lopen aangezien telkens wanneer de PRC zegt dat Taiwan onderdeel van China is er vanuit Taiwan een roep om een onafhankelijkheidsverklaring komt. Dit is nog niet gebeurd door

³⁹ Tiejun Zhang, Reconstructing the Great Wall, 2003,p 160

Taiwan en dat komt denk ik voort uit het feit dat China in heeft aangegeven dat een onafhankelijkheidsverklaring zal leiden tot militair ingrijpen vanuit China.

Wat is de houding van China ten opzichte van haar maritieme conflicten?

Zoals hierboven aangegeven zijn er verschillende redenen waarom China interesse heeft in de verschillende eilandengroepen. Zowel economische als geostrategische redenen maken dat China zich assertiever opstelt in de regio. De voedsel en energievoorziening staan immers op het spel en China heeft geen directe regionale tegenmacht in de regio. Alhoewel de ASEAN soms een tegenwicht kan bieden, wanneer alle landen het met elkaar eens zijn. Een voorbeeld hiervan is de reactie van de ASEAN op het Mischief Reef incident en de daarna overeengekomen Declaration of Conduct voor de Zuid-Chinese zee.

Wanneer we kijken naar deze conflicten dan valt op dat er nogal veel partijen bij betrokken zijn. Veel van deze landen zijn lid in de Association of South Asian Nations (ASEAN). Hierdoor was het mogelijk om tegenwicht te bieden aan Chinese agressie of annexaties. Zo kwam onder druk van de ASEAN een diplomatiek proces op gang nadat China bij Mischief Reef een complex had gebouwd. China koos nu vaker voor de diplomatieke weg en gesprekken over gezamenlijke exploitatie van de South China Sea kwamen van de grond. Het doel hiervan was om het onderlinge vertrouwen te versterken tussen de landen die een aanspraak maken op de hele, of delen, van de Zuid Chinese Zee. Helaas hebben deze zogenoemde Confidence Building Measures niet het gewenste effect gehad en is gezamenlijk onderzoek in 2005 afgebroken.

Uit het bovenstaande is duidelijk af te leiden dat Chinese houding ten opzichte van haar maritieme disputen er een is waarin *realpolitik* hoog in het vaandel staat. In alle geschillen is sprake van een assertieve en soms dreigende houding van China naar de andere spelers in de zeeën rondom het Chinese vaste land en daarbuiten. In sommige gevallen is er zelfs sprake van regelrechte annexatie door het bouwen van forten en vissershutten in de EEZ van andere landen. China spreekt hierbij over vrede maar de verschillende oplopende conflicten in de regio komen voor het belangrijkste deel door het provocatieve Chinese optreden. Hieruit is op te maken dat China zich als een regionale macht ontwikkeld tot een dominante speler in de regio en er niet voor terug deinst hierbij militaire middelen te gebruiken om haar doelen te bereiken. Of het hierbij zover gaat dat er een oorlog uitgevochten zal worden is natuurlijk gissen. Wat wel duidelijk naar voren komt is dat China haar plaats op het wereld toneel wil innemen ten koste van andere landen.

Hoofdstuk 3: De relatie tussen China en de VS

*“As the commander of Pacific Command, I’m often asked what’s my greatest challenge...and my answer is consistently, **the China relationship**...not because I think the U.S. military in the Pacific is on an inevitable road to conflict with the PRC, but because it’s an relationship **we must get right**...and getting it right is fraught with challenges”. –Admiraal Willard Commandant Pacific Command—*

In dit hoofdstuk staat de relatie tussen China en Amerika centraal. Aan bod komen de relatie tussen de VS en andere landen in de regio. De nadruk ligt echter op de oplopende spanningen tussen de VS en China. Aan het einde van dit hoofdstuk beantwoord ik de vraag: Hoe ontwikkeld de relatie tussen China en de VS zich naar aanleiding van deze conflicten?

De opkomst van de Chinese vloot is ook een grote zorg voor de dominante militair maritieme macht in zuid oost Azië: de Verenigde Staten. De VS hebben verschillende basis in het gebied en het Pacific Command (PACOM) op het eiland Guam is het grootste Amerikaans militaire commando buiten de VS. In totaal beschikt het PACOM over een grote vloot waarvan vijf carrier strike groepen de basis vormen, dit zijn ongeveer 180 schepen. Daarnaast beschikt het over de modernste, door kernenergie aangedreven onderzeeërs. Het PACOM geeft leiding aan ongeveer 325000 burgers en militairen. Dit is ongeveer één vijfde van de totale militaire kracht van de VS⁴⁰.

In reactie op de modernisatie en uitbreiding van de PLAN heeft de VS besloten dat het PACOM als eerste van de militaire commando’s met het nieuwste materiaal en techniek word uitgerust⁴¹. Zo beschikt het over de modernste faciliteiten, vliegtuigen, vloot en brigades. Op deze manier blijft het technologische gat tussen de VS en China zo groot mogelijk. Ondanks dat loopt China toch in op militair technologisch gebied. Dit is een toenemende zorg voor de VS, voornamelijk omdat China een assertievere houding aan neemt en bezig is om Amerika toegang tot bepaalde wateren te ontzeggen. Dit doet China door het investeren in haar onderzeese vloot. De Chinese onderzeese vloot is de grootste ter wereld en hoewel de kwaliteit van de onderzeeërs verschilt, neemt het aantal moderne stille onderzeeërs toe. Deze zijn niet altijd nucleair aangedreven, het grootste deel van de vloot bestaat uit moderne diesel onderzeeërs.

⁴⁰ www.pacom.mil

⁴¹ Jonathan Holslag, *Trapped Giant*, (2010, Oxen) p.61

De uitbreiding en modernisatie van de oppervlakte vloot zorgt er bovendien voor dat de VS niet zomaar meer in de wateren die China als haar eigen ziet kan varen zonder risico op confrontatie. De Chinese vloot is niet zo modern als die van de VS maar is inmiddels groot genoeg om zodanige schade toe te richten dat de VS bij een conflict met grote verliezen rekening moet houden. De Chinese voeren hiermee dus een actieve access denial strategie⁴² waarbij de confrontatie niet wordt geschuwd. Zo heeft de PLAN met enige regelmaat kleine confrontaties met de vloot van de VS. Twee voorbeelden hiervan zijn het weren van een onderzoeksschip uit wateren die China claimt, maar ook het laten zien dat Chinese onderzeeërs in de buurt van Amerikaanse carriers kunnen komen. In 2007 dook een Song klasse onderzeeër (diesel) op binnen torpedo bereik van de U.S. Kitty Hawk, een vliegdekschip met 4500 man personeel⁴³. Het was de Chinezen gelukt om langs twaalf oppervlakte schepen en twee Amerikaanse onderzeeërs te komen zonder opgemerkt te worden. Dit was een enorme schok omdat het de Amerikanen liet zien dat de Chinese technologisch verder waren dan verwacht. Het andere voorbeeld betreft het lastig vallen van een Amerikaans onderzoeksschip dat op 75 mijl van Hanai, in de zuid- Chinese zee, bezig was met het in kaart brengen van de oceaan bodem. Chinese schepen kwamen tot op 8 meter afstand en voeren hinderlijk langs en voor het schip waardoor het gedwongen werd een noodstop te maken. Uiteindelijk kon/moest het Amerikaanse schip afbuigen en moest het de reis buiten de betwiste wateren voort zetten.

De Chinese wens om verder uit de eigen kust te kunnen opereren komt steeds meer binnen handbereik. Zo blijkt uit een aantal vaartochten rondom Japan in 2003 en 2008. In 2003 betrof het een onderzeeër, in 2008 ging het al om een vlootdeel bestaande uit twee fregatten een destroyer en een bevoorradingsschip.

Ook opereert de Chinese marine rondom Taiwan. Zo voeren Chinese schepen rondom Taiwan in 2010 om vervolgens een oefening in de Zuid-Chinese Zee te houden. Echter het hoogtepunt van deze toch vrij provocatieve vaartochten lag, volgens mij, in 2004 toen een Han-klasse onderzeeër rondom Guam voer. Voor het eerst lag het PACOM binnen schootsafstand van een nucleair aangedreven onderzeeër. Dit is zeker een Amerikaanse nachtmerrie aangezien dit het Amerikaanse commando zeer kwetsbaar maakt. De Chinezen maken hiermee oorlog voor de VS een zeer hachelijke bezigheid omdat de PLAN in staat is om het PACOM direct te treffen en commando voering daarmee erg lastig te maken.

⁴² Ibidem, p.56

⁴³ Ibidem, p.63

Door deze Chinese provocaties lopen de spanningen soms hoog op. Dit heeft geleid tot een regionale wapenwedloop waarin tussen China en de kleinere machten in het gebied. (Vietnam, Maleisië, de Filipijnen) Daarnaast gaat de VS, als reactie op het Chinese optreden, de militaire samenwerking met andere landen in de regio intensiveren. Zo blijkt uit verschillende persberichten tussen 2008 en juni 2011 van het PACOM⁴⁴. Verder is India inmiddels ook bezig om haar vloot te versterken waardoor er de komende 20 jaar 101 extra schepen bij komen. De schepen variëren van fregatten tot nucleaire onderzeeërs.

De zorgen die in de regio leven met betrekking tot de opkomst van de PLAN worden verder gevoed door de aanschaf van een vliegdekschip door de Chinezen. Dit schip zal in 2012 operationeel zijn en zal zeer waarschijnlijk als oefenschip fungeren om de PLAN vertrouwd te maken met vlieg operaties op zee. De angst dat China zelf vliegdekschepen gaat ontwikkelen is terecht. Met vliegdekschepen kan China haar machtsprojectie tot ver in de Pacific zeker stellen. Bovendien is een vliegdekschip een offensief platform. China kiest dus bewust voor een uitbreiding van haar offensieve capaciteit waardoor de onrust in de regio verder oploopt. Hiermee zal China waarschijnlijk op den duur streven naar een gelijkwaardige positie met de VS in de Pacific. Volgens Ross is dit voor China niet wenselijk omdat het niet de kosten voor haar marine zodanig kan laten oplopen zonder de landmacht te verkleinen. De uitweg die China hiervoor altijd had gekozen was dat van de asymmetrische benadering. Dit wil zeggen dat China inzet op onderzeeërs in plaats van te proberen om een gelijkwaardige oppervlakte vloot te bouwen. Wanneer China toch kiest voor een gelijkwaardige oppervlakte vloot dan ziet Ross een risico omdat China sterke burens heeft op het land (Rusland en India) waardoor de kosten van de verdediging van het land en de zee te groot zullen worden om nog te dragen.

Kaplan ziet echter een situatie waarin China samenwerkt met Japan, Zuid-Korea en India om de toevoer van olie vanuit Afrika veilig te stellen. De Chinezen hoeven hierdoor niet een vloot te bouwen die net zo groot is als die van de VS. De VS blijft de dominante macht met de grootste Marine alleen is het verschil tussen kwaliteit en kwantiteit met andere landen minder groot⁴⁵. Op deze manier kan China door samenwerken ontkomen aan het risico dat de kosten voor zowel de landverdediging als de Marine te hoog worden. China kan hierdoor dus volstaan met een kleinere vloot dan Amerika, maar deze zal erg dicht bij de aantallen schepen liggen die Amerika in de Pacific heeft ontplooid. Dit komt omdat China de Zuid-Chinese Zee ziet als haar eigen domein en daardoor

⁴⁴ www.pacom.mil

⁴⁵ Robert D. Kaplan, *Monsoon*, (2010) p.290

meer activiteiten in dat gebied zal gaan ontplooiën. Kaplan spreekt zelfs van een natuurlijk recht om dit te doen⁴⁶. Dit verklaart voor een belangrijk deel de assertieve houding van China in dat gebied. Deze assertieve houding van de Chinese kant zorgt echter wel voor veel onrust en wantrouwen ten opzichte van de bedoelingen die China heeft. Niet alleen met betrekking tot de Zuid-Chinese Zee maar ook met betrekking tot gebieden daar buiten.

China blijft met zijn vlootpolitiek regionale machten tarten. Zo is in het geval van de Diaoyu/ Senkaku eilanden er al een hoog oplopend conflict ontstaan met Japan. Hier blijft het niet bij. China is de laatste paar jaar een aantal maal de Japanse territoriale wateren, zonder notificatie, binnen gevaren. Japan is hierom woedend aangezien het ook gaat om nucleaire onderzeeërs met een mogelijke kernwapenlading. Japan ziet dit als een bedreiging voor zijn directe veiligheid en eist van China dat het hiermee stopt. China ontkent dit vaak of geeft een bijzondere verklaring zoals dat de onderzeeër daar om technische redenen was. Gelet op de bijzondere relatie tussen Japan en Amerika, Amerika is immers verantwoordelijk voor de verdediging van Japan, is een betrokkenheid van Amerika bij dit conflict evident. Maar ook andere landen zoals Indonesië en Vietnam zoeken steeds meer en nauwere banden met de VS in de hoop om een tegenwicht te bieden aan China. Dit verhaal werkt natuurlijk ook andersom, Amerika gaat deze nauwere banden om dezelfde reden graag aan. Dit blijkt uit de steeds nauwere samenwerking en regelmatige oefeningen van de Marines van de genoemde landen. Een voorbeeld daarvan is de jaarlijkse oefening CARAT waarin de Marines van de VS, Bangladesh, Brunei, Cambodja, Indonesië, Maleisië, de Filipijnen, Singapore en Thailand deelnemen⁴⁷. Daarnaast worden ook over en weer bijstand verklaringen afgesloten.

Hoe ontwikkeld de relatie tussen China en de VS zich naar aanleiding van deze conflicten?

De relatie tussen China en de VS staat daardoor regelmatig onder druk. China heeft verschillende malen aangegeven Amerikaanse inmenging in de Zuid-Chinese Zee niet te waarderen. Er is op 25 en 26 juni 2011 zelfs een speciale top geweest op Honolulu waar de Amerikanen en de Chinezen de ontwikkelingen in dat gebied bespraken. Spanningen zullen echter blijven bestaan. Er wordt openlijk gesproken over het feit dat Amerikaanse basis die nu worden gebouwd in het gebied niet meer uitsluitend bedoeld zijn voor de bestrijding van terrorisme maar ook voor toekomstige bestrijding van China. De relatie tussen China en de VS zal zich daardoor, mede naar aanleiding van eerder beschreven conflicten, zeer waarschijnlijk ontwikkelen in een richting van verdere confrontatie.

⁴⁶ Robert D. Kaplan, *Monsoon*, (2010) p.287

⁴⁷ US Pacific Command, http://www.pacom.mil/web/Site_Pages/Media/News_2011/06/28-US_RPP_navies_join_CARAT-exercise.shtml,

Hoofdstuk 4: een nieuwe Koude Oorlog

In dit hoofdstuk geef ik antwoord op de hoofdvraag: hoe vredig is de opkomst van China? Dit doe ik aan de hand van de conclusies die uit dit onderzoek getrokken kunnen worden.

De Chinese opkomst bevindt zich op een omslag punt. Wat hierin heel belangrijk is, en wat ook uit bovenstaande blijkt, is dat het verschil tussen defensief en offensief realisme aan het vervagen is⁴⁸. Zo zijn de doelstelling defensief te noemen maar de manier waarop China haar energieveiligheid wil garanderen is zeker offensief te noemen vanwege de militaire middelen die zij daarvoor ontwikkeld. Er zijn twee vragen te stellen met betrekking tot deze opkomst. Allereerst kiest China daadwerkelijk voor een aanval op een van de staten waarmee het een eilandconflict heeft. En de tweede is natuurlijk tot een militair treffen gaat komen tussen China en VS.

In de Zuid-Chinese zee zal China de status quo willen handhaven. Hier is het immers de dominante militaire macht en die positie zal niet door een van de andere partijen in het conflict ter discussie gesteld kunnen worden. De PLAN is instaat om daar een effectief acces denial beleid te voeren. Dit blijkt uit het weren van Amerikaanse schepen uit bepaalde gebieden in de Zuid-Chinese zee. Ondanks nauwere samenwerking tussen de VS en bijvoorbeeld Vietnam zal de ontstane status quo niet zelf veranderen.

In de relatie met de VS zal in de toekomst verder onderdruk komen te staan als gevolg van de ontwikkeling van de Chinese marine. Hoe verder deze van de kust opereert hoe dichter de PLAN bij de Amerikaanse belangen komt. China weet dat de VS niet afhankelijk is van eilanden en platformen vlak voor de kust om China aan te vallen. Daarom heeft het voor het eigen gevoel van veiligheid een marine nodig die daadwerkelijk in staat is om op de open zee te opereren. Dit leidt onvermijdelijk tot een confrontatie met de VS. De VS zal niet toestaan dat andere grootmachten de Amerikaanse kust kunnen benaderen dus hier ligt conflict stof.

Met Japan blijft het conflict over de Diaoyu/Senkaku eilanden een kruitvat. De vraag is in hoeverre Amerika Japan zal steunen wanneer het tot een militair treffen dreigt te komen. De Japanse zelfverdedigingsmacht is zeer modern maar beschikt voornamelijk over defensieve capaciteiten. Ik denk dat de "hotline" het beste aangeeft hoe de verhoudingen tussen China en de andere machten in de regio zich zal ontwikkelen. Deze ontwikkelt zich in mijn beeld tot een tweede Koude Oorlog welke zich vooral op zee zal afspelen. De VS en China zullen niet een grootschalig conflict aangaan

⁴⁸ Jonathan Holslag, *Trapped Giant*, (2010, Oxen) p.70

vanwege de nucleaire wapens die beide landen bezitten. Wel zal het aantal confrontaties op zee groter worden en in heftigheid toenemen.

Dit geeft ook meteen antwoord op de hoofdvraag: hoe vredig is de opkomst van China? Ik ben van mening dat het advies van Deng: "Hide one's capacities and bide one's time" is opgevolgd. De Chinese elite heeft dit gedaan en is nu bezig om de Chinese macht te laten gelden. Hiervoor voert ze vanaf 2007 een assertiever buitenland beleid gericht op het veiligstellen van de Chinese belangen. Hierin treed ze niets ontziend en zeer macht realistisch op. Zowel in de Zuid-Chinese zee als in de Pacific. Het symbool van deze nieuwe politiek is het vliegdekschip. Het eerste vliegdekschip is zojuist gerenoveerd⁴⁹ en zal op één juli 2011 te water worden gelaten. In 2012 zal het beginnen met oefeningen en opleidingen van vliegers en marine personeel. Kenmerkend voor de Chinese houding de komende tijd ten opzichte van Amerika is denk ik de onderstaande quote van de Chinese vlootcommandant herhaald door de Amerikaanse PACOM Commandant: *"We're going to start building aircraft carriers. You guys can have the east part of the Pacific, Hawaii to the states. You keep your aircraft carriers east of Hawaii. We'll keep ours west. You share your information with us and we'll share our information with you. We'll save you the time and effort to come all the way to the western Pacific"*⁵⁰

Deze quote geeft perfect de Chinese houding aan ten opzichte van de regio. China wil daar de dominante macht worden. Dit zal met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid niet op een vredige of vreedzame manier gebeuren maar onder dwang. Of deze dwang diplomatiek of militair is hangt erg af van de opstelling van de andere landen in de regio. Deze zijn nu al bezig met het aanhalen van de verschillende militaire allianties. Een Koude Oorlog op zee ligt in het vooruitschiet.

⁴⁹ Armex juni 2011, p.36

⁵⁰ Jonathan Holslag, *Trapped Giant*, (2010, Oxen) p.66

Literatuurlijst.

Hieronder volgt een lijst van de gebruikte literatuur en andere bronnen die ik gebruikt heb bij het schrijven van deze scriptie.

Boeken:

- Clife Schofield, Ian Storey, *the South China Sea dispute, increasing stakes and rising tensions*, (2009, Washington)
- Jonathan Holslag, *Trapped Giant, China's military rise*, (2010, Oxen)
- Robert D. Kaplan, *Monsoon, the Indian ocean and the future of American power*, (2010, New York)
- Ted Fishman, *China Inc: how the rise of the next superpower challenges America and the world*, (2005, New York).
- Tiejun Zhang, *Reconstructing the Great Wall, Chinese Security Strategy in the early 21st Century*, (2003)

Artikelen:

- Christopher C. Joyner, *The Spratly Islands Dispute in the South China Sea: Problems, Policies, and Prospects for Diplomatic Accommodation*, (onbekend)
- David Shambaugh, "*China engages Asia, reshaping the regional order*" in: *International security*, vol.29 (Massachusetts,2005)
- Erik Beukel, *China and the South China Sea: Two Faces of Power in the Rising China's Neighbourhood Policy*, (2010, Kopenhagen)
- Martin Lohmeyer, *The Diaoyu / Senkaku Islands Dispute, Questions of Sovereignty and Suggestions for Resolving the Dispute*, (2008, Canterbury)
- Michael Yahuda, *the international politics of the Asia-Pacific*, (London, datum onbekend)
- Robert S. Ross, *China's Naval Nationalism; Sources, Prospects, and the U.S. Response*, in: *International Security* vol.34 no 2 (2009)
- Stein Tonnesson, *the Paracels, the 'other' South China Sea dispute*, (2001, Oslo)
- Willem van Kemenade, "*China's Post-Olympic Rise and its Place in the Global Concert of Nation*" in: J. de Zwaan, E. Bakker and S. van der Meer (eds.), *Challenges in a Changing World*, (Den Haag 2009)

Websites:

- www.uspacom.nl
- www.volkskrant.nl
- www.vpro.nl/programma/buitenhof/